

LØSERE ANSÆTTELSE

Hver fjerde er nu på deltid - uanset om de ønsker det eller ej

Af **Ivan Mynster**

Onsdag den 30. august 2017

Fra 2000 til 2015 er andelen af deltidsansatte steget fra 20 til 25 procent, viser ny rapport. Den udvikling vækker bekymring i fagbevægelsen, da langt fra alle er frivilligt på deltid, og man frygter et nyt 'løsarbejdersystem'. Arbejdsgiverne er ikke bekymret.

Cirka hver fjerde lønmodtager arbejder nu på deltid. Det gælder blandt andre mange tjenere. Det er langt fra altid frivilligt, at folk arbejder mindre end 37 timer om ugen.

Foto: Axel Schütt/Scanpix

Hver fjerde lønmodtager arbejder nu på deltid. Samlet set er andelen af lønmodtagere på deltid nemlig vokset fra 20 procent i 2000 til 25 procent i 2015. Det viser en **ny rapport** udarbejdet for LO-fagbevægelsen.

Tallene vidner om en markant, snigende ændring på arbejdsmarkedet i retning af, at flere får en løsere tilknytning til deres arbejdsplads.

Mest markant er udviklingen i antallet af mennesker, som arbejder mindre end 15 timer om ugen - såkaldt marginal deltid. I perioden fra 2010 til 2015 steg antallet af beskæftigede på marginal deltid med 50.000 personer, viser den nye rapport.

Udviklingen med flere og flere på deltid ses tydeligt i dagligvarebutikkerne. Her har man gennem en lang årrække oplevet, at der er blevet længere mellem de faste fuldtidsstillinger, mens andelen af deltidsjob og midlertidige stillinger er steget støt.

»Selvom det er mange år siden, at vi havde løsarbejdere, så nærmer vi os mere og mere et løsarbejdersystem, hvor medarbejderne får en løsere tilknytning til deres arbejdsplads. Det skyldes, at mange arbejder færre timer eller er ansat i midlertidige stillinger,« siger **Per Tønnesen**, som er sektorformand for fagforbundet HK Handel.

Han fremhæver, at næsten syv ud af ti medarbejdere i dagligvarehandlen nu er ansat på deltid. Alene fra 2009 til 2015 steg andelen fra 64,2 procent til 69,2 procent.

For 20 år siden var det til sammenligning kun i omegnen af 25 procent af de ansatte i dagligvarehandlen, der arbejdede på deltid, forklarer Per Tønnesen.

Han gør opmærksom på, at arbejdsgiverne i dagligvarehandlen ofte ansætter medarbejdere på kontrakter på mindre end otte timer om ugen, hvilket gør, at de slipper for at betale løn under sygdom.

Mange 3F'ere vil foretrække

Det er ikke kun de butiksansatte, som oplever, at det er vanskeligt at få et fuldtidsjob. En meningsmåling, som Analyse Danmark i 2014 lavede for fagforbundet 3F, viste, at fire ud af ti deltidsansatte 3F'ere hellere ville arbejde på fuld tid.

**Man skal tilbydes det, som levestandarden kræver i Danmark.
Nemlig et job på 37 timer om ugen.**

Tina Christensen, næstformand i 3F

Ifølge næstformand i 3F **Tina Christensen** drejer det sig især om fiskere, havnearbejdere og sæsonarbejdere i landbrugssektoren, men også om tjenere, rengøringsmedarbejdere og arbejdere i industrien.

»Vores holdning er klar. Vi mener, at vores medlemmer skal have job, som de kan leve af. Man skal selvfølgelig kunne holde til det, men man skal tilbydes det, som levestandarden kræver i Danmark,« siger hun og tilføjer:

»Nemlig et job på 37 timer om ugen.«

Næstformanden ser udviklingen med flere deltidsarbejdere som »et skridt i den forkerte retning«. Hun forklarer, at deltidsarbejde historisk set altid har været et vilkår for en væsentlig del af forbundets medlemmer.

»Det er ofte noget, arbejdsgiverne har påtvunget medarbejderne, der egentlig ønsker sig et fuldtidsjob,« siger Tina Christensen.

En undersøgelse fra Danmarks Statistik viser, at over 120.000 deltidsansatte i 2013 ønskede at arbejde fuld tid. Af dem var cirka 90.000 kvinder.

Nyt løsarbejdersystem spredt sig

Ved Institut for Mennesker og Teknologi på Roskilde Universitet sidder lektor **Janne Gleerup**, der til dagligt forsker i arbejdsmarkedet.

Der kommer langt flere medarbejdere, der bliver ansat på atypiske vilkår.

Janne Gleerup, arbejdsmarkedsforsker og lektor ved Roskilde Universitet

Hun ser en klar tendens til, at en ny form for løsarbejdersystem gradvist er ved at sprede sig såvel i Danmark som i resten af verden.

»Jeg er helt sikker på, at vi kun er ved at se begyndelsen på en forandring i retning af, at der kommer langt flere medarbejdere, der bliver ansat på atypiske vilkår,« siger Janne Gleerup.

Atypiske vilkår vil sige, at man er på deltid, er midlertidig ansat eller arbejder alene som selvstændig. Den nye rapport viser, at der ved udgangen af 2015 var 873.000 danskere, der var ansat på atypiske vilkår. Det svarer rundt regnet til en tredjedel af de i alt 2,7 millioner beskæftigede.

Hvem er de atypisk beskæftigede?

Cirka hver fjerde i Danmark er ansat på deltid. De deltidsansatte - betegnes sammen med midlertidig ansatte og folk i enmandsfirmaer - som 'atypisk beskæftigede'. Cirka hver tredje lønmodtager i Danmark er nu atypisk beskæftiget.

Herunder kan du se andelen af atypisk beskæftigede i Danmark i forhold til den samlede beskæftigelse opdelt på køn, alder, uddannelse og årsindkomst.

Køn

Mænd: 24 procent

Kvinder: 34 procent

Alder

18-29 år: 58 procent

30-39 år: 23 procent

40-49 år: 18 procent

50 år og derover: 26 procent

Uddannelse

Ingen erhvervsuddannelse: 38 procent

Kort/mellemlang videregående uddannelse: 30 procent

Lang videregående uddannelse: 30 procent

Årsindkomst før skat

Under 100.000 kr. : 81 procent

100.000 - 199.999 kr. : 67 procent

200.000 - 299.999 kr. : 36 procent

300.000 - 399.999 kr. : 16 procent

400.000 - 499.999 kr. : 11 procent

500.000 - 799.999 kr. : 12 procent

800.000 kr. + : 21 procent

*Kilde: **Atypisk beskæftigelse i Danmark**, rapport udarbejdet for LO.*

Janne Gleerup vurderer, at der er ved at ske en omstilling mod en projekt-samfundsøkonomi, hvor selv højtuddannede ikke længere kan gardere sig mod at blive en del af det deregulerede arbejdsmarked.

»Sæsonarbejdere i byggeriet har altid været ramt af op- og nedture, gode og dårlige perioder samt midlertidige job. Men nu breder det sig. Så stillinger, der sagtens kunne være faste stillinger, bliver lavet om til projektstillinger,« siger Janne Gleerup.

Hos Dansk Arbejdsgiverforening lægger man vægt på, at der er en række fordele ved at have mulighed for at ansætte medarbejdere på deltid eller i midlertidige job.

“ Vi har en meget høj andel af deltidsansatte i Danmark. Det giver nogle fordele, når vi taler fleksibilitet.

Martin Steen Kabongo, overenskomstchef i Dansk Arbejdsgiverforening

Derfor ser arbejdsgiverforeningens overenskomstchef **Martin Steen Kabongo** ingen problemer i, at andelen af deltidsbeskæftigede er steget.

Han mener, at et fleksibelt arbejdsmarked er at foretrække frem for et stift arbejdsmarked.

»Et fleksibelt arbejdsmarked, der giver mulighed for at arbejde på flere forskellige måder, er bedre end et stift arbejdsmarked. Desuden har fleksibelt ansatte samme vilkår og goder som fastansatte. Et stift arbejdsmarked giver generelt lavere beskæftigelse, og det forringer de unges muligheder for at komme ind på arbejdsmarkedet,« siger Martin Steen Kabongo.

Overenskomstchefen vurderer også, at arbejdsmarkedet på visse områder er ved at skifte karakter.

»På nogle punkter er arbejdsmarkedet ved at ændre sig. Vi har en meget høj andel af deltidsansatte i Danmark. Det giver nogle fordele, når vi taler fleksibilitet. Men vi ønsker selvfølgelig, at den samlede arbejdstid bliver øget,« siger Martin Steen Kabongo og tilføjer:

»Hvis man ønsker at arbejde flere timer, så er det et bedre udgangspunkt at have et deltidsjob end slet ikke at have et job.«

Fagforbund: Akademikere presses på deltid

I kommunerne er der gennem de seneste otte år sket en markant stigning i andelen af akademikere, der er ansat i deltidsjob. I perioden fra 2010 til 2017 steg den fra 13,4 procent til 17,7 procent, hvilket svarer til en stigning på 23,7 procent.

Det viser en opgørelse, som Dansk Magisterforening Offentlig har foretaget på baggrund af tal fra Kommunernes og Regionernes Løndatakontor.

Formanden for Dansk Magisterforening, **Camilla Gregersen**, problematiserer udviklingen. Hun ser den stigende andel af akademikere på deltid, som et udtryk for et voksende krav om effektivisering og mere intensivt arbejde.

»Det kan ikke være rigtigt, at det er de enkelte ansatte, der skal betale prisen for de skrabebudgetter i den offentlige sektor. Det er uacceptabelt, at man går ind og forringer ansættelsesvilkårene på den måde. Det betyder, at flere presses ud i ufrivillige deltidsstillinger,« siger Camilla Gregersen.

Forsker Janne Gleerup forklarer, at brugen af deltidsansatte giver arbejdsgivere mulighed for at få mere fleksibilitet og smidighed ind i i tilrettelæggelsen af arbejdet. Lektoren vurderer, at nye udviklingstendenser og knapheden på ressourcer i den offentlige sektor betyder, at man går langt for at undgå spildtid.

»Jeg vil være meget varsom med at konkludere, at den udvikling, som tallene viser, er udtryk for, at folk frivilligt går ned i tid. Der er en meget stor konkurrence og et meget stort præstationspres, som mange oplever. Det er ofte svært at få til at spille sammen med, at man også har et familieliv,« siger hun.

KL: Et spørgsmål om lokale behov

Janne Gleerup henviser til, at Københavns Kommune har iværksat et forsøg, hvor sosu'er frivilligt kan gå op eller ned i arbejdstid. Hun vurderer, at en del sosu'er ønsker at arbejde færre timer, men hun advarer samtidig mod, at ordningen risikerer at usynliggøre et arbejdsmiljøproblem i kommunerne.

»I et langsigtet og mere kollektivt perspektiv er det mere problematisk, hvis det i virkeligheden vidner om, at arbejdet er blevet så hårdt, at folk simpelthen ikke kan holde til de fulde stillinger,« siger Janne Gleerup.

I Kommunernes Landsforening (KL) er man langt fra enige i den udlægning. Kontorchef for Arbejdsgiverpolitisk Center hos KL **Charlotte Hougaard Clifford** mener, at det i høj grad er et spørgsmål om lokale behov.

»Det kommunale arbejdsmarked er kendetegnet ved en relativ høj andel af deltidsansættelser. Det skyldes dels en efterspørgsel blandt medarbejderne, men det er også et spørgsmål om at få vagtplanerne til at gå op i de enkelte kommuner,« siger Charlotte Hougaard Clifford, som lægger vægt på, at akademikerne udgør en relativt lille gruppe på det samlede kommunale arbejdsmarked.

I 2015 var der 149.008 deltidsmedarbejdere ud af et samlet antal kommunalt ansatte på 491.701, hvilket svarer til cirka 30 procent. Det viser tal fra Danmarks Statistik.

Akademiker på kronisk deltid

Den 59-årige **Inger Marie Hyldgård** har været ansat i en deltidsstilling på 25 timer om ugen som middelalder-arkæolog på Museum Østjylland i Randers siden 1998. Gennem det meste af sin akademiske karriere har hun haft svært ved at finde et job på 37 timer om ugen.

Lavere løn og dermed lavere pension er en af ulemperne ved at være på deltid, fortæller Inger Marie Hyldgård. Hun er arkæolog og har i mange år arbejdet på deltid som museumsinspektør. (Foto: Privat)

»I min branche er der langt mellem faste stillinger på fuld tid. Som arkæolog levede jeg omtrent 13 år som projektansat. Engang imellem stod jeg uden arbejde, men ellers holdt jeg skruen rimeligt i vandet,« siger Inger Marie Hyldgård.

Hun tilføjer, at hun greb chancen, da muligheden for at få et fast arbejde på nedsat timetal bød sig for cirka 20 år siden.

Arkæologen forklarer, at deltidsarbejdet til tider kan være en ulempe. Det skyldes, at der ofte er en »uudtalt forventning« om, at man leverer en arbejdsindsats, der svarer til en fuldtidsstilling – selvom man ikke er ansat på fuld tid.

»Den anden ulempe er lønnen og dermed også pensionen. Det er klart, at det selvfølgelig betyder noget. Nu er jeg museumsinspektør og veluddannet, så jeg er trods alt ikke så dårligt stillet, som hvis jeg var ansat i et lavtlønsområde,« siger hun og tilføjer:

»Så havde det virkelig været problematisk.«

*Professor **Steen Scheuer** har for LO udarbejdet en rapport om atypisk beskæftigelse i Danmark. Den kan læses [her](#).*